

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота з методики навчання англійської мови на тему:
«Формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів шостого
класу в процесі оволодіння лексичним матеріалом (англійської мови)»

студентки групи СОа 16-19

педагогічного факультету романо-германської
та української філології, освітньої програми
«Іноземні мови та літератури, методика
навчання іноземних мов і зарубіжної літератури
(англійська мова і друга західноєвропейська
мова)»

за спеціальністю 014 Середня освіта

Загребіної Катерини Андріївни

Члени комісії:

_____ Борецька Г. Е.

(підпис)

_____ Кузьменко Ю. В.

(підпис)

_____ Устименко О. М.

(підпис)

Науковий керівник:

канд. пед. н., доц. Устименко О. М

Національні шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ–2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ В 6 КЛАСІ	1
1.1. Психологічні та вікові особливості учнів 6 класу та їх вплив на процес навчання.....	6
1.2. Сутність, основні засоби та принципи формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів.....	12
1.3. Роль і місце лексичного матеріалу у формуванні лінгвосоціокультурної компетентності.....	17
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ У 6 КЛАСІ	22
2.1. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду оволодіння лексики під час формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів	22
2.2. Комплекс вправ-завдань для формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів 6 класу	25
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	37
ДОДАТКИ	39

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ЗЗСО – заклад загальної середньої освіти

ІМ – іноземна мова

ІМіК – іноземна мова і культура

ЛСКК – лінквосоціокультурна компетенція

ЛО – лексична одиниця

ВСТУП

Актуальність теми. У даний час Державний стандарт базової середньої освіти розроблений з урахуванням основних напрямків модернізації освіти, серед яких і посилення ролі іноземної мови для забезпечення успішної соціалізації учнів. Відповідно до системи освіти пред'являються нові вимоги. Сучасна освіта ініціює самостійність школярів як до засвоєння нових знань, так і до прояву творчого підходу до роботи. Більш того, нові форми діяльності в освіті рекомендовано співвідносити з культурними цінностями, з якими учні знайомляться в школі

Сьогодення вимагає розвинутої, мобільної особистості, яка буде готова до швидко реагувати на всі зміни, здатна до полікультурного спілкування, тобто до адекватного взаєморозуміння двох і більше учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур, тому формування лінгвосоціокультурної компетенції, тобто здатності й готовності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування з носіями мови – найважливіше завдання для сучасних викладачів.

Актуальними постають питання, які пов'язані із відображенням національної культури та історії певної мови. Беззаперечним є той факт, що ІМ відіграє велике значення у накопиченні культурних здобутків, адже саме мова відображає національний характер і створює унікальну картину світу для людей, а використовують її як засіб спілкування, зберігає культурні цінності та надбання народу в лексиці. Головною метою навчання ІМ є розвиток здібностей учнів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур світу. Реалії, історія, традиції, культура країни досліджуваної мови є суттю ЛСКК.

Питання формування ЛСКК у процесі вивчення ІМ досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Теоретичні питання міжкультурної компетентності розглядаються в наукових працях О. Бондаренко, Є.

Верещагіна, Е. Воробйова, В.Сафонова, Г. Томахіна, Т. Цветкова, В. Маслова, А. Гордєєва С. Тер-Мінасова, С. Ніколаєва, Н. Бориско та інші.

Об'єктом нашого дослідження є методика формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів 6 класу в процесі оволодіння лексичним матеріалом.

Предметом дослідження виступає методика використання різних способів для формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів 6 класу.

У зв'язку з цим **мета** нашого дослідження – розроблення методики формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів 6 класу в процесі оволодіння лексичним матеріалом.

Завдання дослідження такі:

- 1) охарактеризувати психологічні та вікові особливості учнів старшої школи та їх вплив на процес навчання;
- 2) визначити сутність, основні засоби та принципи формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів;
- 3) з'ясувати роль і місце лексичного матеріалу у процесі формування компетентності;
- 4) вивчити та узагальнити педагогічний досвід вчителів оволодіння лексикою у процесі формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів;
- 5) підібрати і розробити вправи для формування англомовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів 6 класу.

Задля досягнення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**:

- 1) ознайомлення з чинними державними документами в галузі середньої освіти;

2) опрацювання наукових і навчальних джерел з методики навчання іноземних мов і культур загальноосвітній школі;

3) вивчення передового досвіду вчителів; з формування англomовної лінгвосоціокультурної компетентності учнів.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в уточненні ефективності лексичного матеріалу в процесі формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів 6 класу.

Практичне значення курсової роботи відображено в підготовці комплексів вправ для формування учнів 6 класу в процесі оволодіння лексичним матеріалом за темами.

Структура роботи. Складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ В 6 КЛАСІ

1.1. Психологічні та вікові особливості учнів 6 класу та їх вплив на процес навчання

Усвідомлення вихователями вікових особливостей учнів має першочергове значення, оскільки це є критично важливий фактор як для підбору відповідного навчального матеріалу, так і для організації виховного процесу.

У сфері вітчизняної психології встановлення всебічного розуміння закономірностей розвитку дітей підліткового віку ґрунтується на працях таких видатних вчених, як Л. І. Божович, Л. С. Виготський, Т. В. Драгунова, Д. Б. Ельконін, Д. І. Фельдштейн, Г. А. Цукерман та ін. . В працях цих вчених помітні прагнення з'ясувати закономірності розвитку психічних функцій

особистості дитини, виділити критичні періоди розвитку, проаналізувати їх причинно-наслідкові зв'язки помітні в їхніх працях. Результати їх досліджень привели до появи численних теорій розвитку особистості. До вивчення цих питань внесли також Ж. Піаже, К. Бюлер, Е. Еріксон.

Процес переходу від початкової до початкової школи широко визнаний як складний період у житті людини, який часто пов'язаний із зниженням академічних досягнень. Це можна пояснити потребою учнів адаптуватися до нових правил, стилів і темпів навчання після того, як вони звикли до норм і очікувань молодшої школи [3, с. 68]. Про що також зазначено у дослідженні В.О.Гусєва: «За свідченням психологів, у цьому віці, у зв'язку з початком етапу статевого дозрівання, відбуваються зміни у пізнавальній сфері молодших підлітків: уповільнюється темп їхньої діяльності; виконання певних видів робіт потребує більше часу. Діти частіше відволікаються, можуть бути роздратованими, неуважними, неадекватно реагувати на зауваження тощо».

Цей фактор зумовлює необхідність внесення поправок до побудови навчальних матеріалів і потребує індивідуального підходу до кожного учня як до неповторної особистості.

Учні у віці від 10 до 15 років відчувають значні зміни в інтелектуальному та когнітивному розвитку, про що свідчить поступовий перехід від конкретного мислення до абстрактного. Протягом цього періоду учні набувають навичок аналізу, систематизації та категоризації складних явищ, а також визначення подібності та відмінності. Тому предмети початкової школи розроблено з системним підходом, чітко визначеною тематикою, введенням нових понять. Однак, оскільки цей тип мислення все ще розвивається, рекомендується поступово вводити нові поняття на основі попередніх знань і уникати надмірної теоретизації.

Пам'ять підлітка набуває логічного характеру, адже цей період відбувається швидкий когнітивний розвиток — на відміну від механічного

запам'ятовування, вона стає більш спрямована на виявлення та усвідомлення внутрішніх взаємозв'язків з метою розуміння внутрішньої сутності того чи іншого явища, на підставі чого й відбувається запам'ятовування. Логічна пам'ять вимагає попередньої розумової роботи, під час якої визначаються опори, що сприяють запам'ятовуванню і аналізується навчальний матеріал. Цей пізнавальний процес проявляється у створенні учнем власних планів, схем, таблиць, визначенні та записі ключових слів тощо. [4, с. 42]. Окрім цього такі аспекти як довготривала пам'ять і відновлення пам'яті, також зазнають значних змін у підлітковому віці. Наприклад, довготривала пам'ять покращується за рахунок розвитку нейронних зв'язків і збільшення досвіду обробки та збереження інформації, що призводить до більш ефективного навчання і консолідації пам'яті. Щоб покращити навчальний процес, необхідно не лише забезпечити мовний та мовленнєвий контент, а й розробити ефективні освітні стратегії. Такі стратегії повинні включати техніки, які сприяють спрощенню запам'ятовування шляхом створення асоціацій, таких як використання інтелектуальних карт, правило 5 Ws (Коли? Де? Що? Хто? Чому?) і хронологічні шкали [12, с. 91]. Розвиваючи навички, необхідні для аналізу та структурування базової інформації, учні можуть значно покращити свій навчальний процес у майбутньому, а ці інструменти можуть слугувати основою для самостійного отримання знань.

У віковій групі учнів, що розглядається в даній роботі, зростає потреба в отриманні відповідей на пізнавальні та проблемні питання, а також зростає прагнення до самостійності. Отже, процес вивчення мови переходить від репродуктивної діяльності до продуктивної з творчим компонентом. Це дає змогу вчителям зосередитися на найближчому розвитку дитини, роблячи акцент на вправах та завданнях, які учні можуть виконувати самостійно. В такому разі роль учителя здебільшого опосередкована, останній надає підтримку лише в ситуаціях, коли учень не може впоратися самостійно.

Певною мірою підвищений інтерес учнів до пізнавальних і проблемно-орієнтованих тем можна задовольнити за допомогою додаткових матеріалів для читання, які пропонують цікаві лінгвістичні та соціокультурні теми. У той час як у початковій школі засвоєння мови переважно базувалося на безпосередньому оточенні учня [14, с. 52], то в основній школі важливість інформації про звичаї та особливості країн, де розмовляють цільовою мовою, стає більш значною.

Під час навчання в основній школі у дітей відбувається значна перебудова мотиваційної складової. Вони стають більш прагматичними, і їх ставлення до навчання формується особистими та практичними цілями. На прагматизм впливають вимоги суспільства та наслідування дорослих. Тому зміст освіти в початковій школі має бути адаптований до вікових запитів учнів і зорієнтований на вирішення конкретних завдань шляхом ситуативного підходу. Важливо, щоб учні розуміли мету вивчення конкретного предмету та те, як це може допомогти їм у вирішенні реальних проблем.

На цьому етапі соціалізації, коли діти шукають своє місце і соціальний статус у своєму оточенні, вчителям важливо навчити їх уміти усвідомлювати свої мотиви та спонукання. Насамперед це включає в себе навчання умінню формулювати оціночні судження про себе. Діти віком від 10 до 11 років надають велике значення отриманню оцінок своїх можливостей оточуючими. Щоб сприяти розвитку навичок самосвідомості та самооцінки, рекомендується надавати 10-11-річним учням різноманітні можливості для роздумів про себе, наприклад, порівнювати себе з однолітками або розглядати успішних людей як зразки для наслідування.

Процес іншомовної підготовки, безумовно, пов'язаний з комунікацією. У міру зростання і розвитку особистості потреба в соціалізації стає все більш важливою, і однією з ключових характеристик особистості є її комунікабельність. Комунікативність визначається як схильність людини до спілкування та встановлення нових зв'язків, яка зовні проявляється у

комунікабельності та вмінні взаємодіяти з іншими та встановлювати з ними психологічний контакт. Хоча ця риса в першу чергу пов'язана з рідною мовою людини, вона також проявляється в її здатності спілкуватися ІМ в освітньому середовищі. На відміну від початкової школи (коли в учня немає потреби у спілкуванні іноземною, оскільки всі свої запити він може задовольнити засобами рідної [13]), в основній школі відбувається усвідомлення її важливості як засобу, що дасть змогу спілкуватися та взаємодіяти з більш широким колом людей, а також отримати доступ до нових джерел інформації, задовольнивши деякі пізнавальні потреби.

Для ефективної соціалізації та підвищення комунікативності учнів важливо моделювати комунікативні ситуації, у яких учні можуть практикувати використання нового мовного та мовленнєвого матеріалу для вирішення завдань, подібних до життєвих ситуацій. Однак важливо відзначити, що в підлітковому віці може спостерігатися емоційна нестабільність через перебудову нервової системи, що призводить до підвищеної збудливості та емоційності. Таким чином, дослідники відзначають, що деякі підлітки можуть сперечатися заради сперечання, що слід сприймати не як критику, а радше як прояв сформованості критичного мислення і прагнення надати думкам вербальної форми. Адже гуманітарні предмети в школі спрямовані на розвиток в учнів здатності аналізувати та виявляти розбіжності в таких явищах, як людські стосунки та культурні відмінності. [23, с. 15].

Маємо зазначити, що особливості організації навчання зумовлюються не лише психофізіологічними особливостями учнів, а й вимогами суспільства до них. Так, дорослі очкують від дитини здатності розуміти інших та співіснувати з ними на засадах рівноправ'я та толерантності. Така властивість називається децентрація — вона створює передумови для розуміння людей інших культур, епохи та світогляду. Тому в процесі навчання мови мають створюватися ситуації, коли учень має приймати різні позиції, насамперед ті, які можуть

бути артикульовані представниками інших культур. Таким чином, важливо зберегти соціокультурну спрямованість у змісті навчання та підтримувати принцип міжкультурного діалогу на всіх рівнях освіти. У мультикультурному світі важливо зберегти індивідуальність студентів, включаючи знання їх власної культури та країни. Як наслідок, завдання, які спонукають учнів порівнювати свою рідну культуру з іншими (медіація [12]) і сприяють міжкультурному розумінню, повинні залишатися пріоритетними в іншомовній освіті [14, с. 59].

Ця вимога корелює з тим, що у підлітковому віці учні формують свою ідентичність і вперше усвідомлюють свою етнічну приналежність (Spencer, Dornbusch). ІМ стає важливим засобом формування особистості, оскільки формує в учня бачення світу крізь призму іншої мови, ментальності, ставлення до інших людей. Тому важливо враховувати такі унікальні особливості підліткового віку, як перехід від молодшого шкільного віку до підліткового, і відповідно до нього обирати зміст навчання та організувати виховний процес для досягнення оптимальної ефективності. Це може включати надання пріоритету комунікативним завданням, які порівнюють рідну культуру з іншою.

Ця вимога корелює з тим, що підлітковий період — це період формування особистості, який з-поміж іншого супроводжується ідентифікацією себе з певною групою, у тому числі культурною та національною. Як зазначають дослідники, у більшості учнів підліткового віку уперше відбувається усвідомлення етнічної належності (Spencer, Dornbusch). ІМ стає одним із важливих засобів формування особистості, оскільки, становлячи засіб трансляції іншої культури, вона формує в учня бачення світу крізь призму іншої мови, менталітету, ставлення до інших людей.

Таким чином, в учнів буде сформовано достатню базу знань про використання ІМ у звичайних ситуаціях іншомовного спілкування до моменту переходу до початкової школи, і вони готові покращувати та розвивати свої

навички далі на рівні A1, як зазначено в Рекомендації Ради Європи. Однак цей перехід від початкової школи до підліткового віку в 10-11 років несе з собою відмінні характеристики, які слід враховувати при виборі змісту освіти та структуруванні процесу навчання для забезпечення оптимальної ефективності.

1.2. Сутність, основні засоби та принципи формування лінгвосоціокультурної компетентності учнів

Для ефективного вивчення ІМ недостатньо просто обмінюватися інформацією; потрібно також мати можливість взаємодіяти з людьми з різних культур. Тому при викладанні англійської мови в школі вкрай важливо зосередитися на розвитку соціокультурної компетентності учнів. Це означає не лише вдосконалення їхніх мовних навичок, але й їхню здатність розуміти та адаптуватися до культурних норм і цінностей мови, яку вони вивчають.

С. Г. Тер-Мінасова вважає, що для забезпечення ефективного спілкування між представниками різних культур недостатньо подолати лише мовний бар'єр, адже задля цього потрібно також подолати бар'єр культурний [16, с. 88].

Н. Ф. Бориско вважав, що всі лінгвокраїнознавчі, соціолінгвістичні, соціально-психологічні, культурологічні та міжкультурні знання, навички та вміння є основними складовими здатності та готовності особистості до міжкультурного діалогу.

С.Ю. Ніколаєва наголошує, що ЛСКК включає в себе три компоненти: соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну компетенцію [11, с. 13].

Соціолінгвістична компетенція означає здатність правильно вибрати та використовувати мовні форми, а також коригувати їх відповідно до контексту. Це також передбачає здатність розуміти зв'язки між мовою та соціальними явищами. [11, с. 14].

Розвиваючи соціолінгвістичну компетенцію, учні дізнаються про семантичні характеристики слів і виразів, їх доцільне використання в різних ситуаціях спілкування та їхній прагматичний потенціал, який стосується впливу, який вони можуть справити на слухача чи читача під час спілкування. Учителі враховують і формують соціолінгвістичний досвід учнів під час вивчення мови, оскільки мова відображає унікальні особливості життя людей, цінності, звичаї та культурні риси. Розвиток соціолінгвістичної компетенції студентів заохочує мотивацію до самостійного вивчення мови, сприяє свідомому навчанню та покращує здатність критичного мислення, а також навички порівняння, аналізу та висновків.

Вивчаючи іноземну мову, студенти знайомляться з новою культурою, тому важливо усвідомити особливості її еволюції, враховувати правила поведінки, дотримуватись норм етикету, розпізнавати певні стереотипи у спілкуванні з носіями мови.

Для учнів важливо мати здатність брати участь у культурному обміні, тобто вони повинні володіти знаннями не лише про своє власне суспільство, а й мати глибоке розуміння культури інших спільнот, включаючи знання способу життя, характеру, процеси мислення та національне мислення її представників. [11, с. 14].

Соціокультурна компетентність складається з чотирьох основних компонентів: соціокультурних знань, досвіду спілкування, особистого ставлення до інших культур і володіння технікою використання мови. У сучасному суспільстві вміння розуміти та спілкуватися з представниками інших культур є особливо важливим, і це особливо актуально для учнів середньої та старшої школи, які обдумують свою майбутню професію.

Соціальна компетентність передбачає здатність і готовність взаємодіяти та спілкуватися з іншими, керувати соціальними ситуаціями, співпрацювати та вирішувати проблеми, які можуть виникнути під час спілкування.

ЛСКК відноситься до повної системи навичок, яка включає знання країнознавства, базові знання про національні традиції, норми та цінності культури, специфіку вербальної та невербальної поведінки, прийнятої в певній культурі, звичаї та факти країни, в якій вивчається мова, а лінгвокраїнознавча лексика. Разом ці навички дозволяють учням досягти повноцінного спілкування мовою, що вивчається. [15, с. 69].

Метою розробки ЛСКК є виховання відповідної та відповідної контексту мовленнєвої поведінки серед учнів у середовищі міжкультурного спілкування. На додаток до розвитку лінгвістичних і мовленнєвих компетенцій (зокрема фонетичних, лексичних, граматичних, говоріння, аудіювання, читання та письма), учні повинні володіти міцною основою соціокультурних знань. Вони також повинні бути здатними розуміти іншомовні реалії, проводити порівняння між ними та власною культурою, аналізувати та критично мислити та встановлювати зв'язки між різними явищами.

Формування в учнів ЛСКК перш за все передбачає наступні аспекти:

- формування у дітей інтересу до ІМ як засобу міжнародного спілкування та засобу пізнання нової національної культури;
- розвивати пізнавальну діяльність дітей, формувати культуру розумової праці;
- розвивати толерантне ставлення до іншого народу [18, с. 55].

Активна мовна практика має вирішальне значення для формування необхідних комунікативних навичок і розвитку ЛСКК на необхідному рівні. Процес вивчення іноземної мови для міжнародного спілкування вимагає набуття таких знань, умінь і навичок, як розуміння лінгвістичної теорії, розвиток і вдосконалення всіх видів мовних навичок (аудіювання, письмо, читання та говоріння), організація усного та письмового спілкування та використання мови для майбутніх професійних цілей та збір соціокультурної інформації про країну, мова якої вивчається. [1, с. 28].

Успішне оволодіння ЛСКК зумовлене науковими підходами до навчання і базується на дидактичних і методичних принципах. Принципи, які відносяться до дидактичних, включають науковість, систематичність і послідовність, інтеграцію теорії з практикою, а також доступність, наочність і проблемно-орієнтований підхід.

Дидактичні принципи є невід'ємною частиною навчання, виступаючи системою, яка спрямована на досягнення освітніх і розвиваючих цілей. Ці принципи базуються на гуманістичному підході та передбачають моделювання та прогнозування педагогічного процесу. Хоча між принципами навчання можуть існувати внутрішні протиріччя, їхня реалізація тісно взаємопов'язана та доповнюється, що підкреслює їх важливість. Від системи цих принципів значною мірою залежить ефективність навчально-педагогічної діяльності.

Сформуємо основні принципи навчання, що пов'язані з формуванням лінгвосоціокультурної компетенції учнів.

У плані формування компетентності учнів принцип системності передбачає вивчення мови як структури з взаємопов'язаними та взаємозалежними елементами. Володіючи навичками аналізу та синтезу, учні можуть поєднувати, порівнювати, проводити паралелі між різними явищами мови. Тому цей принцип є дуже актуальним і може сприяти розвитку навичок мислення.

Принцип доступності зумовлює необхідність ретельного відбору матеріалів, які відповідають рівню учнів, щоб забезпечити їх розуміння, не перевантажуючи їх. Цей принцип стосується і вибору методів навчання, що використовуються на уроці. Планування має враховувати реальні здібності учнів. Наприклад, використання автентичних матеріалів при вивченні ІМ є корисним, але важливо враховувати, що вони не завжди можуть відповідати рівню знань студентів. Тому їх вибору слід приділити особливу увагу. [3].

Принцип науковості особливо актуальний для учнів середньої та старшої школи, оскільки він передбачає подання фактичної інформації та підкреслення причинно-наслідкових зв'язків за допомогою спеціальної термінології. Цей принцип вигідний тим, що в молодшому віці переважає логічне запам'ятовування і повне розуміння нового матеріалу. Крім того, абстрактні поняття стають більш цікавими для учнів.

Принцип послідовності передбачає поетапний виклад матеріалу від менш складного до складнішого. Прив'язка матеріалу до життя учнів і висвітлення практичних застосувань можуть стимулювати інтерес і зацікавленість. [6].

Проблемний принцип сприяє розвитку креативності та критичного мислення. Застосування цього принципу дозволяє учням самостійно знаходити вихід із різноманітних ситуацій, дає змогу вивчати мову в ситуативному контексті, що сприяє розвитку ЛСКК..

Щоб уникнути інтерференції між мовами, слід використовувати контрастний принцип, який передбачає порівняння рідної та іноземної мов. Це сприятиме кращому розумінню та диференціації мовних явищ обох культур.

Ці принципи взаємопов'язані між собою і утворюють систему, яка сприяє розвитку різних видів компетентності, зокрема лінгвістичної та соціокультурної. Вкрай важливо реалізовувати їх разом, оскільки вони доповнюють одна одну. Успіх навчання залежить від їх комплексного застосування.

Формування ЛСКК передбачає окрім окреслених вище принципів також взаємодію традиційних і нових підходів до навчання ІМ: компетентнісного й особистісно-орієнтованого в поєднанні з комунікативно-діяльними, функціонально-стилістичними, лінгвістичними, текстоцентричними, соціокультурними. Особистісно-орієнтований підхід до організації навчання формування компетентностей передбачає врахування індивідуально-психологічних особливостей, потреб та інтересів кожного учня.

Поряд із зазначеними підходами і принципами, ефективними для формування ЛСКК є такі технології:

– ігрова діяльність, яка передбачає доцільне використання рольових ігор, моделювання реальних та уявних комунікативних ситуацій для закріплення нового матеріалу, формування навичок говоріння та підвищення мотивації навчання АМ;

– Інтерактивне навчання створює середовище демократії та заохочує відкрите спілкування з людьми з різних культур, а також сприяє прояву критичного мислення в класі. Наприклад, проблемні ситуації.

– навчання з використанням інформаційних технологій, що особливо актуальне в сучасній ситуації глобального міжкультурного спілкування і взаємопроникнення в різні сфери життя.

Для ефективного навчання ІМ необхідно поєднання традиційних і сучасних підходів. Особливо актуальними є особистісно-орієнтований підхід, який враховує індивідуальні особливості, цінності та інтереси кожного учня, та комунікативний підхід, який акцентує увагу на вивченні мови як на процесі, що відображає реальне спілкування. Використовуючи ці підходи, студенти можуть розробити комунікаційні стратегії та тактики, розширити свої знання про культуру країни, мову якої вони вивчають, а також навчитися розпізнавати та виражати своє ставлення до явищ культури.

1.3. Роль і місце лексичного матеріалу у формуванні лінгвосоціокультурної компетентності

Виходячи з розуміння ЛСКК, під вивченням ІМ розуміємо оволодіння учнями лексикою, а також засвоєння колосальної іншомовної інформації, необхідної для адекватного спілкування і взаємодії. Базова інформація про навколишню дійсність необхідна комунікантам для досягнення взаєморозуміння, оскільки без неї це неможливо.

Опрацювавши педагогічну, методичну та лінгвістичну літератури, зокрема роботи науковців, таких як Н. Бориско, Г. Воробйова, Ю. Пассова, В. Сафонові та інших, можна зробити висновок, що формування ЛСКК, як невід'ємної складової комунікативної компетентності, досягається шляхом набуття учнями мовних і мовленнєвих навичок. Значну роль у цьому відіграє знання різноманітних засобів спілкування, таких як безеквівалентна лексика, фонові знання, мовні маркери суспільних відносин, фразеологія, прислів'я та приказки, інтонація, паравербальні та невербальні засоби, соціолінгвістичні знання та ін.

Як правило, лексичний матеріал ІМ - це словниковий запас, той розмовний мінімум, яким учні повинні володіти в навчальному закладі. Завдання викладача у цьому випадку - донести до школярів, засвоїти і закріпити якомога більше ЛО. Це дозволить їм ефективно застосовувати ці засоби в майбутній практиці іншомовного спілкування.

В ІМ є ЛО, які мають виражену національно-культурну семантику. До них можна віднести назви предметів та явищ дійсності, які є в одній культурі, але відсутні в іншій, також слова, що за значенням співпадають, проте відрізняються за певним національними ознаками – призначенням, функціями, формою. Велике значення також мають фразеологізми, що відображають національну своєрідність народу, її культури та історії [10, с. 56].

Під час організації занять з формування ЛСКК дітей ЗЗСО сприятливо використовувати такі засоби, як відеофільми, фонограми, аудіозаписи, а також використовувати різні технічні засоби навчання для представлення дітям країнознавчого матеріалу. А також для полегшеного розуміння та сприймання національних моделей поведінки нації. За допомогою різних газет і журналів можна представляти національну культуру, що зможе дати уявлення про економічні, політичні та соціокультурні процеси сучасного суспільства та відобразити специфіку світогляду носіїв мови. Такі матеріали є зразком

національно-культурної специфіки мовлення суспільства в його соціальних, вікових, професійних територіальних і культурних характеристиках.

Читання автентичних іншомовних публіцистичних текстів має справжню мотивацію, оскільки в умовах відсутності іншомовного та іншокультурного середовища найбільш реальним видом спілкування є опосередкована міжкультурна комунікація [17, с. 44]. Оскільки оволодіння іноземною мовою здійснюється за відсутності природного мовного середовища спілкування, то використання автентичних матеріалів буде ефективним для формування ЛСКК.

Вони наглядно відображають соціокультурну реальність, контекст та ситуацію спілкування у словесному та невербальному вираженні, також вони дають можливість формувати стійкі асоціації певного ситуативного контексту. За допомогою автентичних матеріалів можна вирішити багато виховних і дидактичних завдань. Відео корисні при презентації нових знань, для пояснення у динаміці мовлення певних граматичних, синтаксичних та лексичних правил, для створення специфічного мовного середовища на уроках ІМ, для моделювання певних мовленнєвих процесів та ін.

Знайомлячись із лексикою та поняттями країнознавства та культурології, діти отримують уявлення про унікальні особливості іншої культури. Завдяки аналізу та порівнянню вони розвивають глибше розуміння власної культури. Автентичні тексти відображають важливі складові соціокультурної дійсності країни. Вони мають пізнавальну та лінгвокраїнознавчу цінність. Щоб передати учням зміст текстів, педагог може використовувати такі ілюстрації, як листівки, карти, меню, рекламні проспекти, розклад руху, а також предмети повсякденного вжитку, такі як чеки, проїзні квитки, товарні етикетки, поштові марки та грошові одиниці. [19, с. 156].

Унікальним типом навчального матеріалу для формування ЛСКК у школярів, на нашу думку, може виступати казковий твір. Казки в цілому

здійснюють значний емоційний вплив на дитину, відповідають основним потребам дітей, стимулюють їх розвиток і потяг до творчості. Крім того, робота з автентичною казкою на уроці сприяє зростанню зацікавленості та мотивації до вивчення ІМ в цілому, а також повнішій реалізації виховної, освітньої та розвивальної цілей навчання, активізує мовленнєво-мисленнєву діяльність дітей.

Зазначимо, що казковий твір може бути пред'явлений на уроці як шляхом аудіювання, так і шляхом читання його учнями. Відповідно, для відбору англomовних казок з метою формування ЛСКК слід застосувати певні критерії, які б дозволили з'ясувати, які з них найкраще вводити шляхом читання, а які – шляхом аудіювання. Зокрема, обираючи спосіб пред'явлення англomовного казкового твору учням 5-6 класу, необхідно враховувати те, що його обсяг при пред'явленні шляхом аудіювання має бути доступним. При аудіюванні граматичні та лексичні конструкції мають бути простішими, ніж це можливо для читання. Динамізм подій, вчинків персонажів при аудіюванні має бути більшим. Логіко-сміслові зв'язки між епізодами при аудіюванні мають бути чіткішими. Англomовні казки мають значний навчальний, лінгвосоціокультурний, виховний і розвивальний потенціал. Однак при відборі казкових творів для аудіювання і читання учнями слід дотримуватися певних критеріїв і враховувати психолого-педагогічні та вікові особливостей дітей цього віку.

Для розвитку ЛСКК рекомендується включати когнітивні та культурні вправи, які включають різні розумові операції, такі як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та асоціації. Ці вправи допомагають учням зрозуміти специфіку ЛО, граматичні явища, діалоги та запитання, які відображають культурні нюанси та базові знання країни, що вивчається. При цьому учні отримують знання про правила мовної поведінки, доцільність чи недоречність використання мови в різних культурно-мовленнєвих середовищах.

Для розробки LSCC рекомендується використовувати різноманітні матеріали, такі як художня література, газетні статті, прислів'я, ідіоми, приказки, місцеві новини, теле- та радіопрограми та інші відповідні ресурси.

До причин використання прислів'їв та приказок на уроках англійської мови слід віднести:

- 1) сприяння в збагаченні лексичного запасу учнів;
- 2) мають глибокий повчальний характер, акцентують на цінностях народу; Аналіз та інтерпретація цих виразів може допомогти учням покращити свої навички розуміння та критичного мислення.
- 3) розвивають пам'ять, ерудицію та інтелект учнів;
- 4) мотивують учнів до вивчення мови;
- 5) формують соціокультурну компетенцію [5, с. 120].

Прислів'я та приказки мають велике значення для уроків англійської мови завдяки своїй унікальності як оригінальних творів словесного мистецтва. Вони не потребують адаптації та побудовані на основі загальноживаної лексики, що робить їх придатними як для розмовної, так і для літературної мови. Прислів'я та приказки характеризуються афористичною стислістю та точним висловленням думки. Вони пропонують велику виразність і красу вираження, і широко використовуються в різних контекстах, таких як наукова полеміка, політичні звіти та філософські трактати. [5, с.37].

Працюючи з прислів'ями та приказками, учні можуть глибше зрозуміти мову та культуру, яку вони вивчають. Інтерпретуючи їх у контексті своєї рідної мови та конкретної ситуації, вони можуть навчитися творчо мислити та розвивати власні особисті перспективи. Цей процес «привласнення» мови дозволяє учням не тільки зрозуміти значення прислів'я чи приказки, але й застосувати його у власному житті та досвіді, сприяючи більш глибокому розумінню мови та культури.

Працюючи з різними матеріалами, пов'язаними з культурою цільової мови, студенти можуть розвинути свою здатність ідентифікувати та розуміти культурні образи та символи, які зазвичай не мають аналогів у інших культурах (idioms, money, news, stamps, cartoons), розумітися на особливостях буденного життя англійців (employment, housing, shopping), культурній поведінці, нормах спілкування (verbal and non-verbal communication), цінностях та віруваннях (values, attitudes and beliefs), орієнтуватися у найважливіших історичних подіях, та постійно розширювати власні знання з питань культури [22].

Таким чином, головним обов'язком викладача ІМ є розвиток ЛСКК своїх студентів, знайомлячи їх з культурними особливостями цільової країни та її представниками. Учитель також повинен навчати стратегій і тактик спілкування на основі конкретних ситуацій, дозволяти учням зрозуміти реалії, які є унікальними для цільової культури, і виховувати повагу до культури народу, мова якого вивчається. Ефективним засобом для досягнення цих цілей можуть бути різноманітні лексичні матеріали, наприклад прислів'я та приказки. Ці матеріали забезпечують емоційну виразність мови та відображають накопичену поколіннями мудрість, репрезентуючи цінності, національний характер, менталітет культури.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ У 6 КЛАСІ

2.1. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду оволодіння лексики під час формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів

Вивчення досвід роботи вчителів в школі та за допомогою інших дистанційних технологій показав, що формування ЛСКК буде успішним, якщо учні будуть успішно з лексичним матеріалом наприклад працювати з автентичними текстами різних стилів тощо. Формування лексичної компетенції передбачає набуття соціолінгвістичних знань і розвиток умінь

розуміння й використання ЛО з національно-культурною семантикою на різних рівнях.

Наше спостереження показує, що це стимулює учнів до розширення словника та поповнення знань про країнознавчі реалії. Художні тексти часто містять діалоги, які демонструють різні форми мовного вживання, зокрема формули ввічливості, фонову та безеквівалентну лексику. Все це розширює лінгвістичні і країнознавчі знання учнів, дозволяє їм краще зрозуміти специфіку та своєрідність іншої мови і культури.

Для ефективного розвитку ЛСК в учнів 6 класу важливо враховувати певні критерії при відборі мовного та соціокультурного матеріалу. Матеріал повинен відповідати темі, що вивчається, бути зрозумілим і відповідати рівню знань учнів. Крім того, він має бути автентичним і містити конкретні поняття та слова, унікальні для іноземної культури, що вивчається. Також матеріал має бути інформативним, естетично привабливим, містити елементи, що вимагають базових знань про історію, традиції та видатних особистостей зарубіжної культури. Нарешті, вона повинна мати лінгвістичну, соціокультурну та історичну цінність. Дотримуючись цих критеріїв, учні можуть краще розуміти та цінувати мову та культуру, які вивчаються.

Планування уроків ІМ зазвичай передбачає використання літературних жанрів, таких як вірші, оповідання, віршики та казки, які допомагають учням відкрити для себе наявність різноманітних мовних і культурних систем.

У початковій школі через теми програми учні знайомляться з різними культурними аспектами, такими як звичаї, традиції, свята, соціально-політичні реалії, державні символи. Вони також отримують знання про своїх однолітків і дорослих, діячів культури, пам'ятки культури й архітектури, музеї, театри, про реалії життя країни, мову якої вивчають.

На цьому рівні очікується, що розвиток ЛСКК посприє більш вільному володінню різними вміннями, включаючи здатність розуміти основні ідеї,

викладені в текстах, пов'язаних з наукою та соціокультурними темами країни. Також набудуть навички виокремлювати з текстів інформацію про культурну та національну історію, порівнювати та систематизувати її з власною культурою. Крім того, вони ідентифікувати ЛО з національними та культурними значеннями в межах мінімального лексикону програми, розуміти та використовувати їх точно. Учні також повинні засвоїти типові формули мовленнєвого етикету та національні норми спілкування та моделі поведінки, що відповідають їхньому віку та соціальній групі, насамперед у рецептивній якості, а також у репродуктивній.

Крім того, студенти повинні вміти готувати та представляти проекти та доповіді про країну, культуру та представників мови, що вивчається, у межах тем, передбачених програмою. Вони повинні вміти користуватися лінгвістичними та країнознавчими словниками та довідковими виданнями. Нарешті, учні повинні розвивати свою соціолінгвістичну та соціокультурну чутливість і навички спостереження, виховуючи толерантність і неупередженість.

Таким чином, у результаті формування соціокультурної компетенції учні мають оволодіти такими знаннями: лінгвокраїнознавчими (реалії країни мови, що вивчається, мовленнєва та немовленнєва поведінка в ситуаціях усного спілкування, безеквівалентна лексика, фонова лексика), країнознавчими (природно-кліматичні умови, суспільно-політичні, економічні та соціальні особливості, основні етапи історичного і культурного розвитку країни, що вивчається), знаннями про культуру країни мови, що вивчають (традиції і звичаї, побут, особливості національного характеру і психології країни, що вивчається). У Додатках є приклад конспекту уроку, який можна використати для формування цієї компетенції.

Для ефективного розуміння та використання вищезазначених мовних і мовленнєвих одиниць вкрай важливо вивчати культуру країни в поєднанні з мовою. Це передбачає не лише вивчення чіткої інформації про певну країну, але й вилучення такої інформації з мовних і мовленнєвих одиниць, визначення культурно зумовлених компонентів їхнього значення, а не простого перекладу їх на рідну мову. Покладання виключно на переклад ніколи не може призвести до точності, повноти та адекватності, а використання мовних одиниць, які були семантично інтерпретовані вчителем через переклад, призводить лише до соціокультурного втручання та комунікаційних непорозумінь.

2.2. Комплекс вправ-завдань для формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів 6 класу

Вправа 1

Мета полягає в тому, щоб розвинути здатність розпізнавати та інтерпретувати лексику на різних рівнях, включаючи окремі слова та фрази, а також розвивати навички пошуку культурної інформації в них.

Режим виконання: індивідуально

Вид контролю: поточний, самоконтроль

Інструкція : Read the dialogue, explain the meaning of the underlined words. Find the Ukrainian equivalents.

«An elderly gentleman entered the elevator, but all the buttons were pressed and there was no space for him to stand. Jessica quickly pressed the "Open" button and stepped out of the elevator:

- Sir, please take my spot.

The old man smiled and said:

- Thank you, my dear. You are very kind!

Jessica replied:

- No problem at all, I hope you have a good day!

Ця вправа не тільки захоплює з точки зору визначення форм звернення та ввічливої мови, але й дає дітям можливість засвоїти справжні моральні цінності через просту життєву ситуацію. Причина цього полягає в тому, що норми поведінки в цій вправі впливають із справжнього бажання однієї людини бути корисною іншій.

Вправа 2

Мета: навчити учнів добирати відповідні мовні елементи з урахуванням контексту спілкування.

Режим виконання: індивідуально

Вид контролю: самоконтроль, поточний, з боку вчителя

Інструкція: Look at the words and phrases in italics in the following dialogues.

If there is a mistake, correct it.

1. In a restaurant. It's 8pm:

A: *Goodnight sir.* Have you reserved a table?

B: Yes, a table for four. The name's Robson.

2. Meeting someone for the first time.

A: *How do you do?*

:B: Fine, thank you.

3. To someone on their birthday:

A: Many happy returns.

B: Thank you.

4. In the office on Friday afternoon:

A: Have a nice weekend.

B: Yes, the same for you.

5. Saying goodbye to a friend:

A: Bye. See you soon.

B: Bye.

6. Speaking to a friend:

A: Oh, no! I have failed my exam again!

B: Oh! Hard luck.

Очікувані відповіді: 1. Good evening. 2. How do you do / Pleased to meet you / Hello. 3. Correct. 4. Yes, same to you / Yes, you too. 5. Correct. 6. Correct.

Вправа 3

Мета: Розвиток умінь виділяти соціокультурну інформацію шляхом аналізу аудіовізуального матеріалу.

Режим виконання: індивідуально

Контроль: поточний, з боку викладача

Інструкція: After watching a video, fill in the blanks.

Title of video: Phone conversation between Gerald Smith and Louis Bown from Logistics.

Louis Bown: *Can I help you_?*

Gerald Smith: This is Louis Bown from Logistics. *Could I speak* to Mrs. Smith?

Louis Bown: *Just a moment_*, Mr. Brown, I'll put you through.

Mary Smith: *Hello*, Mary. This is Gerald Smith.

Mary Smith: *Hi*, Gerald. How are you?

Gerald Smith: Fine. *I'm just calling_* to see if we could fix a meeting for next week.

Mary Smith: *Sure_*, we've got to discuss the next year's order. Just a moment. I'll get my diary... right, next week...?

Gerald Smith: *Yes, of course_*.

Mary Smith: *Could you manage_* on Tuesday?

На формувальному етапі вважаю доцільним давати завдання, які оцінюють точність висловлювань шляхом визначення їх правильності чи неправильності за змістом почутого.

Вправа 4

Мета: навчити учнів добирати відповідні мовні одиниці на основі даного контексту.

Режим виконання: індивідуально

Контроль: поточний, з боку вчителя

Інструкція: Complete the following statements with True or False. If a statement is False, correct it to make it True.

- When we meet people for the first time in a formal situation, we can say How do you do? or How about you? (True)
- When people say How are you?, a common response is Not bad. (True)
- Cheerio is another way of saying "Hello". (False: Cheerio is another way of saying "Goodbye")
- When you go to bed, you often say Goodnight to other people. (True)
- British people say Good morning up to lunchtime, but in the afternoon they say Good day. (False: British people say Good afternoon in the afternoon)
- The French say Bon appetit before a meal, but there isn't a similar expression in English. (False: In English, people say "Enjoy your meal" or "Bon appetit")

Некомунікативні вправи допомагають вивчати та закріплювати мовні одиниці та розвивати всебічне розуміння ситуацій та їх контекстуального використання.

Оскільки спілкування англійською мовою передбачає як монологічне, так і діалогічне мовлення, і це, зрештою, кінцева мета вивчення мови, для навчання соціокультурної компетенції для кожного виду мовленнєвої діяльності використовуються окремі підсистеми. Це передбачає використання умовно-комунікативних, рецептивно-репродуктивних і продуктивних комунікативних вправ.

Умовно-комунікативні вправи використовуються для того, щоб навчити студентів будувати монолог надфразового рівня, використовуючи відповідні мовні одиниці. Ці вправи можуть включати різні види опор і дозволяти неповний контроль мовлення учнів.

Вправа 5

Мета вправи полягає в тому, щоб ознайомити студентів із ситуаціями, коли доцільно використовувати соціокультурно позначені мовні одиниці.

Режим виконання: індивідуально, в групах

Контроль: поточний, з боку вчителя

Інструкція: Make remarks to a person who has shown disrespect for another person in the following situations, using appropriate words and phrases:

- A person is making fun of another student's appearance or clothing.
- A person is interrupting their teacher or another student while they are speaking.
- A person is ignoring or excluding a classmate during group work.
- A person is teasing or bullying a younger student.
- A person is using offensive language or slurs towards someone based on their identity (race, gender, sexuality, etc.).
- A person is refusing to work with a classmate because of personal differences.
- A person is spreading rumors or gossip about another student.
- A person is laughing at someone for making a mistake or struggling with a task.
- A person is mocking someone for their accent or language abilities.
- A person is belittling someone for their hobbies or interests.

Вправа 6

Мета — сформувати вміння учнів добирати відповідні мовні одиниці, які підходять до конкретного мовленнєвого контексту.

Режим виконання: індивідуально

Режим контролю: поточний, з боку вчителя

Інструкція: Listen to the tape and decide what you would say in response to the following remarks:

- I'm calling because I don't think I'll be able to come after all.

Response: Oh, that's unfortunate. Is everything okay?

- Could we arrange another appointment?

Response: Sure, what date and time works for you?

- Let's fix another time then.

Response: Great, how about next week?

- Would it suit you if we postpone the meeting until next month?

Response: Yes, that's fine. When in the next month would be good for you?

Вправа 7

Мета полягає в тому, щоб розвинути вміння студентів розпізнавати, вибирати та належним чином використовувати соціокультурні мовні одиниці, характерні для певного способу спілкування.

Режим виконання: в групах

Режим контролю: взаємоконтроль, контроль з боку вчителя

Інструкція: подається кожному учневі.

Student A: You are planning to attend a conference in your field of expertise and would like to inquire about registration procedures. You will be speaking to Ms. Johnson, the organizer of the conference. Make sure to ask the following questions:
- The dates and location of the conference. - The registration fee and any discounts available. - The deadline for registration. - The accepted forms of payment.

Student B: You are Ms. Johnson, the organizer of the conference. Answer Student A's questions and provide any additional information about the conference that you think might be relevant. Make sure to use appropriate speech etiquette formulas, such as greeting the caller and thanking them for their interest in the conference.

Метою комунікативних вправ є навчити студентів виробляти добре структурований монолог на рівні тексту, що включає соціокультурні одиниці, мовні кліше та формули мовленнєвого етикету, а також спілкуватися англійською мовою з дотриманням встановлених стандартів іншомовного словесного та невербального спілкування. Ці вправи містять творчі комунікативні завдання, які стимулюють мовлення учнів через творчий

компонент, спонукають їх до участі в іншомовній мовленнєвій діяльності та визначають межі мовлення. Під час виконання вправ цієї категорії опори зазвичай не використовуються.

Вправа 8

Тип та вид: комунікативна, продуктивна вправа.

Мета: навчити учнів правильно вживати одиниці мовлення, що відповідають першій офіційній зустрічі.

Режим контролю: взаємоконтроль, контроль з боку вчителя.

Інструкція: Навчіть студентів використовувати відповідні мовленнєві одиниці під час своїх перших формальних зустрічей.

a) You are a new student in a school. You want to introduce yourself to your classmates.

b) You are at a friend's birthday party. You meet someone you don't know and want to introduce yourself.

c) You are at a job interview. Introduce yourself to the interviewer and explain why you are interested in the position.

Для навчання соціокультурної компетенції в діалогічному мовленні розроблено систему мовно-комунікативних і комунікативних вправ. Мета вправ у групі мови та спілкування полягає в тому, щоб навчити студентів будувати мікро-діалоги англійською мовою, які включають відповідні соціокультурні мовні одиниці та норми поведінки, застосовні до конкретних форм спілкування. Ці вправи включають рецептивно-продуктивні та репродуктивні умовно-комунікативні дії, такі як заміна, відповіді на запитання, запит конкретної інформації, представлення інформації та вправи на реплікування.

Учасниками спілкування є самі учні, їм надається тільки певне комунікативне завдання (опора).

Усі вправи повинні містити рецептивний компонент, який передбачає сприйняття мови співрозмовника. Отже, вони мають бути як рецептивними, так і репродуктивними, де для реплік співрозмовника використовуються

заздалегідь визначені мовленнєві етикетні кліше. Крім того, можна надати ключові фрази для використання в певних частинах діалогу разом з іншими спеціально розробленими опорами.

Основний акцент у таких навчаннях робиться на обмін інформацією та подальше її обговорення. У результаті діалоги еволюціонують від простих розмов до дискусій.

Вправа 9

Метою цієї вправи є підвищення уміння студентів у використанні соціокультурних одиниць під час ділового спілкування.

Інструкція : доповнити діалоги відповідними фразами, кліше, формулами мовленнєвого етикету.

Phone call

Student 1: Hi, with Emma please?

Student 2: Sure, Emma, !

Student 3 (Emma): Hello, this is Emma speaking.

Student 1: Hi Emma, it's John. How?

Student 3 (Emma): Hi John, I'm good, thanks. How?

Student 1: I'm doing well, thanks. I was wondering if you wanted to come over and study for the science test with me this afternoon.

Student 3 (Emma): Oh, I wish I could, but I have a piano lesson at 3 pm.

Student 1: , we can study together tomorrow after school. Is that okay with you?

Student 3 (Emma): That , John. Thank you

Student 1: No problem, see you tomorrow then.

Student 3 (Emma): Okay, see you tomorrow.

Student 1:!

Speech etiquette formulas:

Hi, can I speak with [name] please?

Just a moment, please.
You have a phone call!
Hello, this is [name] speaking.
How are you doing?
I wish I could, but [reason].
No problem.
Thank you for inviting me.
Goodbye.

Cliches:

How are you doing?
I was wondering if you wanted to...
No problem.
That sounds great.
See you [time].
Goodbye.

Мета комунікативних вправ у групі – надати можливість студентам самостійно будувати діалоги на рівні тексту, використовуючи різні мовні одиниці, мовні кліше, формули мовленнєвого етикету та інші мовні елементи для створення власних діалогів різного функціонального типу. Основним режимом роботи є пара: учень – учень, кожен учень має можливість використовувати як реактивні, так і ініціативну репліку. Вправи цієї групи не допускають використання опор. Кінцевим результатом мовлення студента є діалог певного функціонального типу, що складається не менше ніж з двох і більше мікродіалогів.

Подано приклади розроблених вправ для навчання діалогічного мовлення.

Вправа 10

Тип: комунікативна

Вид: продуктивна

Мета: розвивати вміння, включати соціокультурні компоненти в розмовну мову учнів.

Інструкція: прочитайте опис поданої ситуації, складіть власний діалог (телефонну розмову), використовуючи відомі вам фрази та вирази.

Учень 1: Вам дзвонить ваш друг, якому потрібна ваша допомога з домашнім завданням. Скажіть їм, що ви зараз зайняті, і запропонуйте інший час, щоб допомогти їм.

Учень 2: Вам потрібно зателефонувати в авіакомпанію, щоб забронювати квиток до Нью-Йорка. Зателефонуйте їм і дізнайтеся про наявність рейсів на певну дату та час.

Учень 3: Ви представник служби підтримки клієнтів у готелі. Відповісти на дзвінок гостя, який скаржиться на номер, і запропонувати вирішення його проблеми.

Вправа 11

Мета полягає в тому, щоб навчити студентів, як створити діалог, використовуючи соціально та культурно прийнятні мовні одиниці. Завдання полягає в тому, щоб скласти телефонну розмову з використанням мовних кліше, фраз, усталених виразів, формул мовленнєвого етикету, що стосуються таких тем:

- а) домовитися про зустріч;
- б) скасування зустрічі;
- в) перенесення часу та місця зустрічі.

Важливе значення має і використання у вправах формул мовленнєвого етикету. Наприклад, можна визначити формальний чи неформальний стиль формул. Інший варіант – проаналізувати розмову між двома англомовними та визначити, чи знайомі вони один з одним і їхній вік, обґрунтувавши відповідь.

Міні-діалоги також можна доповнювати поданими виразами та розігрувати, порівнюючи та обґрунтовуючи зміни інтонації. Так само дорослі незнайомі діалоги можна трансформувати в діалоги знайомих підлітків із порівнянням отриманих текстів і обґрунтуванням змін лексичного оформлення та інтонації. Перетворіть подані (міні) діалоги дорослих незнайомих людей на (міні) діалоги знайомих підлітків. Інсценуйте їх. (Контроль: Порівняйте отримані тексти й обґрунтуйте свої рішення. Що змінилося в лексичному оформленні та в інтонації?)

Представлені вправи відповідають рівню володіння учнями англійською мовою та розташовані в порядку зростання складності. Вправи мають на меті дати можливість продуктивно опанувати нормативні моделі англійського мовлення та частково невербального спілкування, а також розвивати свої комунікативні навички. Вони допомагають учням набути навичок як монологічного, так і діалогічного спілкування, а також комунікативної культури.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі ми дослідили теоретичний та практичний аспекти розвитку ЛСКК в методиці викладання АМ. Поняття «компетентність» як складне особистісне утворення, що складається зі знань, умінь і навичок. Більшістю науковців компетентність розглядається як складова частина комунікативної компетентності. Характерним для сучасного етапу розвитку мовної освіти є залучення соціокультурного аспекту до навчання ІМ, який повинен стати його постійною, невід'ємною частиною і надати освіті цілеспрямований характер. Також дійшли до висновку, що розвиток лінгвістичної та соціокультурної компетенції має вирішальне значення для ефективного спілкування англійською мовою, оскільки це дозволяє учням орієнтуватися в культурних і соціальних відмінностях і правильно використовувати мову в різноманітних ситуаціях. Навчаючи учнів шостого класу володіти та управляти цими навичками, педагоги можуть допомогти їм підготуватися до успіху як у навчанні, так і в особистому і професійному житті.

В ході роботи було проаналізовано психологічні та вікові особливості учнів 6-ого класу. Окрім того, з'ясована сутність, засоби та принципи формування ЛСКК. Та наведений приклад вправ-завдань для ефективного навчання учнів.

Існує безліч засобів формування і вдосконалення цієї компетенції, які характеризуються автентичністю, «сучасністю» та актуальністю, змістовністю і доступністю для розуміння учнів. Підсумувавши, ми дійшли до висновку, що володіння ІМ неможливе без розвитку ЛСКК як найважливішого компонента іншомовної комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бронетко І. А. Формування англосовної лінгвосоціокультурної компетенції учнів загальноосвітніх шкіл. Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2015. – № 3. – С. 66 – 72.
2. Голованчук Л. П. Навчання учнів основної загальноосвітньої школи культурно: країнознавчої компетенції на уроках англійської мови : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л. П. Голованчук. – К., 2003. – 340 с.
3. Гусева В.О. Формування готовності вчителів початкових класів у післядипломній освіті до забезпечення наступності навчання в початковій та основній школі»: автореф. дис. канд. пед. наук. Хмельницький нац. ун-т, Хмельницький, 2012. 20 с.
4. Іванченко А. И., Практична методика навчання іноземним мовам. Методичний посібник. КАРО, 2016. — 256 с.
5. Ковриго С. Б. Про використання прислів'їв та приказок у навчальному процесі. Англійська мова та література.– 2013. – № 34-36 (404-406). – С. 37 – 42.
6. Леонтьев А. А. Основи психолінгвістики: посібник для студентів вузів. 3-тє вид. 2003, 286с.
7. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. – Умань : Візаві, 2018. – 165 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
9. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf> - 2017.
10. Нова українська школа: основи Стандарту освіти / Гриневич, Л. М., Бриндза, В., Ляшенко, О. І., Шиян, Р., Хобзей, П. Терещук, 2016 р.
11. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11 – 17.

12. Пасічник О. С. Використання візуальних опор у процесі організації ситуативного спілкування іноземною мовою учнів 5-6 класів» мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. Проблеми сучасного підручника, Київ, 2020. с 148-150.
13. Пасічник, О. С. Вікові особливості учнів 5-6 класів та їх вплив на добір змісту навчання іноземних мов. 2020. — С. 88-102.
14. Пасічник О. С. Дидактичне обґрунтування краєзнавчого компонента змісту навчання іноземних мов у початковій школі. Вип. 20, с. 297—310, 2018.
15. Садохін А. П. Введение в теорию межкультурной коммуникации / А. П. Садохин. - М.: «Высшая школа», 2005. - 310 с.
16. Тер-Мінасова С. Г. Мова і міжкультурна комунікація. – М.: Слово, 2000. – 264 с.
17. Овчинникова М. Ф. Методика формирования социолингвистической компетенции учащихся общеобразовательной школы: автореф. дис.на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02. / М.Ф. Овчинникова. – Улан-Удэ, 2008. –29 с
18. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. - М.: Высшая школа, 1991. - 311 с.
19. Сысоев П. В. Культурное самоопределение личности в контексте диалога культур: монография./ П.В.Сысоев –Тамбов: ТГУ им. Державина, 2001. –145 с.
20. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–7.
21. Чумак В. В.. Вікова психологія: навчальний посібник. Бердянськ. 2015 192 с.
22. Crowl T. K. Educational psychology: Windows of Teaching / Crowl T.K., Kaminsky S., Podel D. M. – London : Brown & Benchmark, 1997. – 399 p.
23. 15. 10. Developing Adolescents: A Reference for Professionals, American Psychological Association, 2002, 45 p. Available at: www.apa.org/pi/pii/develop.pdf

ДОДАТКИ

Subject: English

Topic: “Welcome to Great Britain”

Subtopic: “London Sightseen Tour”

Class outline: 6th Grade, 8 learners. Level: A2

Lesson aims:

Розвиваюча: розвивати пам’ять, мислення, навички усного монологічного мовлення, розвивати навички читання та письма;

Виховна: виховувати інтерес і дбайливе ставлення до пам’яток культури, мова яких вивчається;

Практична: практикувати учнів в аудіюванні тексту з метою максимально повного розуміння всієї інформації;

Освітня: познайомити учнів з визначними місцями Лондона; розширити кругозір учнів; формувати соціокультурну компетенцію.

Learning outcome: by the end of the lesson the learners will be able to tell about

Equipment: texts for reading; text for listening; cards with some tasks; pictures; computer.

The Procedure

1. Greeting;
2. Phonetic Drill;
3. Warming up;
4. Topic, aims;
5. Speaking. Game “The Cleverest”;
6. Listening;
7. Reading;
8. Writing;
9. Conclusion;
10. Homework;
11. Marks.

The Procedure

1. Greeting

T: Good morning dear pupils! How are you today? I see everybody is well. Please, don't feel anxious at lesson today. I'm sure our guests are here to encourage you and enjoy our company.

2. Phonetic Drill

T: And now, listen to a riddle about some country and tell me what country is it?

*It is a very big country. There are a lot of people live there.
This country is divided into 4 parts. Each part is beautiful and
has its own capitals and traditions. People who live in this
country speak English. What country is it?*

T: You aright! It is great Britain! Well, at today's lesson we are going to repeat the letters: "b", "r", "i", "t", "n" and their sounds:

[b] – Betty bought a bunch of bluebells.

[r] – Rabbit Ricky runs a race in Red-wood Forest.

[I] – Little Nick has a pig. His pig is big and pink.

[t] – Teacher trainers train teachers to teach children.

[n] – Nelly's name is nice.

3. Warming up

T: Very well, and now children tell me please: What day is it today? You are right. Today it is Thursday. Soon will be Saturday. It is a rest day. You'll have much free time. There are different ways of spending free time. Many people spend it travelling. What about you? Do you like to travel? What do you like to travel by? So, today we are going to have an unusual lesson. We'll get around one of the most beautiful and old city. The name of this city is hidden in the crossword. So, let's do it!

1.The capital of Northern Ireland is
Belfast.

2. People who live in Scotland are the *scots*.

3. The capital of Scotland is *Edinburgh*.

4. The capital of Wales is *Cardiff*.

5. How many parts does G. B. have?
Four

6. Where is G. B. situated? *Island*

T: So, where are we going to?

P: We are going to London.

4. Topic, aims.

T: So, the topic of our lesson is “London Sightseen Tour”. We are going to get more information about life of people in Great Britain, about the famous sights of London and to develop listening, reading, speaking and writing skills through various creative activities. And at the end of the lesson you’ll be able to speak about places of interest in London.

5. Speaking. Game “The Cleverest”

T: London is the capital of Great Britain. It is a very big, nice and interesting city. And I want to begin our “London Sightseen Tour” from revising the main facts about Great Britain. That’s why for today I prepared for you an unusual task. Today we are going to play game which is called “The Cleverest”. Your task is to choose the number for your friend and this boy or girl has to answer this question. For the right answer each of you’ll get a smile. That who has the most smiles will be the winner and will get a small prize. So, let’s start from Choose the number and choose the person.

1. Where is Great Britain situated?

Great Britain is situated on an Island.

2. How many parts do Great Britain consists of?

Great Britain consists of 4 parts. They are England, Wales, Scotland and N. I.

3. What is the full name of the country?

The full name of the country is the United Kingdom of G. B. and N. I.

4. What is the capital of Great Britain?

The capital of Great Britain is London.

5. What is the capital of Scotland?

The capital of Scotland is Edinburgh.

6. What is the capital of Wales?

The capital of Wales is Cardiff.

7. What is the emblem of England?

The emblem of England is the rose.

8. What is the emblem of Scotland?

The emblem of Scotland is the thistle.

9. What is the emblem of Wales?

The emblem of Wales is the leek.

10. How is the English Flag called?

The English Flag is called Union Jack.

11. Where did the Britons come from?

The Britons come from the territory of the present day France.

12. How did the Britons look?

The Britons were tall and strong people with long red or sandy hair.

13. What were the Britons armed with?

The Britons were armed with iron swords and knives.

14. What English – speaking countries do you know?

The English – speaking countries are G. B., the USA, N.Z., Canada and Australia.

15. What could the Britons do?

The Britons made things out of iron, bronze, tin, clay and wood. Also they made money of gold and silver.

16. What ocean and what sea is Great Britain washed by?

Great Britain is washed by The Atlantic Ocean and the Irish Sea in the west and by the English Cannel in the south.

17. What is the highest mountain of Great Britain?

The highest mountain of Great Britain is Ben Nevis in Scotland.

18. What kind of climate has Great Britain?

The climate is mild. The winter is not very cold and the summer is not very hot.

19. What is the longest river of Great Britain?

The longest river is the Severn.

20. Who is the head of the country?

The head of the country is the Queen Elizabeth II.

T: So, and now count your smiles. The cleverest pupil of our group is We congratulate you!

6. Listening

- Pre – Listening Activities

T: Do you want to visit Great Britain?

P: Yes, I do.

T: And now let's continue the sentence:

I would like to visit Great Britain because ...

- P:**
- it is a very beautiful country;
 - there are many different shops;
 - I want to see the Queen;
 - I want to see the places of interests.

1. London is the capital of ...
a) G. B. b) Wales c) Scotland
2. About ... million people live in London
a) 8 b) 9 c) 7
3. There is a big river in London the
a) Severn b) Thames
c) Mississippi
4. Tower Bridge is more than ... hundreds years old.
a) 2 b) 3 c) 9
5. The Tower of London is the ... now.
a) museum b) theatre c) shop
6. The famous clock in London called
a) Big Tom b) Big Bob c) Big Ben
7. Westminster Abbey is one of the oldest royal
a) cathedral b) gallery c) church
8. In Regain's Park there is the
a) Zoo b) cinema c) café
9. Big ... buses run up and down the streets.
a) blue b) green c) red
10. The oldest metro in the world called
a) ring b) tube c) line

T: I see you've understood this text, well and now answer my questions:

1. What is the capital of Great Britain?

Big Ben is one of the most famous landmarks in the world. The Clock Tower is situated on the banks of the river Thames and is part of the Palace of Westminster. The Clock Tower is 97 meters tall.

Buckingham Palace is the Queen's official London residence. It was built in 1703. Buckingham Palace is like a small town, with a police station, two post offices, a hospital, a bar, two sports clubs, a disco, a cinema and a swimming pool. There are 600 rooms. About 700 people work in the Palace.

The Houses of Parliament are the seat of British government. It is a very large Gothic building. It is 280 meters high. The Houses of Parliament were built in 1860. The Palace has more than 1000 rooms.

34 bridges span the Thames. The Oldest is London Bridge, which was originally made with wood. In 1209 it was replaced by a stone bridge with shops and houses along its sides.

St. Paul's Cathedral is the most famous church in London. St. Paul's serves as the centre of the Church of England in London. St. Paul's Cathedral was built by Sir Christopher Wren between 1675 – 1710. It is one of the largest cathedrals in the world.

There are many parks in London. The most famous are Hyde Park, St. James's Park and Green Park.

- Post – Reading Activities

T: Well, pupils and now let's do the first task. It's true or false. So, listen to me very attentively:

1. The Tower of London is a very old building. +
2. The Tower of London is a church now and many tourists from other countries come to see it. –
3. Westminster Abbey is the royal church. +
4. Westminster Abbey is a fine Gothic building. +
5. Big Ben is one of the most famous clock in the world. +
6. Buckingham Palace is like a small museum. –
7. Buckingham Palace is the home of the Queen. +
8. The Houses of Parliament are the seat of British students.
–
9. St. Paul's Cathedral is the most famous dancing club in London. –
10. There are many parks in London. +

T: Well, your next task is to match the name of places of interests with their meaning.

1. The Tower of London	a) It is the Queen's official London residence. It is like a small town. About 700 people work
2. Westminster Abbey	b) It is a very old building. It is one of the most ancient building in London. It is stand on the Thames. Many years ago it was a prison
3. Big Ben	c) It is the seat of British government It was built in 1860. It has more than 1000 rooms.
4. Buckingham Palace	d) It is the royal church where all English Kings and Queens were crowned and buried. It is a fine Gothic building.
5. The House of Parliament	e) It is one of the most famous landmarks in the world. It is situated on the banks of the river Thames and is part of the Palace of Westminster. It is 97 meters tall.
6. London Bridge	f) It is the most famous church in London. It is one of the largest cathedrals in the world.
7. St. Paul's Cathedral	g) In originally it was made with wood. In 1209 it was replaced be a stone bridge with shops and houses along its sides.

T: So, your time is up. ... start reading please.

T: And now tell me please, What do you remember about The Tower of London?

Westminster Abbey?

Big Ben?

Buckingham Palace?

The House of

Parliament?

London Bridge?

St. Paul's Cathedral?

8. Writing

T: And now children let's do the next task. I'll give you some papers. Here you can see the text. But some sentences have gaps. Your task is to read these texts carefully and to fill in the gaps.

The **Tower** of London is a very old building. It is one of the most **ancient** building in London. The Tower of London stands on the Thames. Many years ago it was a **prison**. It is a **museum** now. Westminster Abbey is the royal **church** where all English Kings and Queens were crowned and buried in Westminster Abbey. It was built in 1065. It is a fine **Gothic** building. **Big Ben** is one of the most famous clock in the world. It is situated on the river **Thames** . It is 97 meters tall. **Buckingham Palace** is the home of the Queen. It is like a small town. There is a police station, two post offices, a hospital, a disco, a cinema and a swimming pool. There are 600 rooms. The House of Parliament is the seat of British **government** . It is a very large Gothic building. It is 280 meters high. The House of Parliament was built in 1860. The Oldest bridge in London is **London Bridge** . At first it was made with **wood** . Now it is modern stone bridge with shops and houses along its sides. St. Paul's Cathedral is the most famous **church** in London. It is one of the largest cathedrals in the world. There are many **parks** in London. The most famous are Hyde Park, St. James's Park and Green Park.

T: So, your time is up, let's check your task. ... start reading please!

9. Conclusion

T: As you see, there are so many places in London to discover, but our excursion came to the end. Let's sum up the results of our trip. What can you say about places of interest in London? What place of interest do you like most of all? And What place you want to visit?

P: I would like to visit

10. Homework

T: So, your home task for the next time will be the next. You see that there are many sights in London. We are going to visit them. But we are short of time and we can see just three of them. So, draw the map of your route. For example, the first point of my tour is Buckingham

Palace. It is the Queen's official London residence. It is like a small town. About 700 people work ... and speak about others like this.